

De marktherichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van rubriek 'Markt' gaat over zuivel.

Langetermijnprognoses stijgen, volatiliteit blijft

Lage melkprijs kunnen uitzitten

Het perspectief voor de zuivelmarkt blijft positief, al liggen de prijzen voor basiszuivelproducten in een dal. Bij toenemende volatiliteit kan een veehouder niet blijven leunen op vakmanschap.

tekst **Tijmen van Zessen** kader DCA **Eric de Lijster**

De melkveehouderij is de afgelopen maanden overspoeld met marktrapporten en analyses. Veelal zijn daarin de bespiegelingen op korte termijn onderwerp van gesprek. De zuivelmarkt is in mineur nu Rusland een importstop hanteert voor zuivelproducten uit de EU en uit de Verenigde Staten. Ervan uitgaande dat de maatregelen tijdelijk zijn, is het voor een melkveehouder zinvol om verder dan drie maanden vooruit te kijken.

De zuivelmarktprognose voor de middellange termijn kwam onder meer aan bod in het rapport 'Nieuwe horizon voor Nederlandse zuivel'. ABN Amro schetste daarin voor de langere termijn een melkprijs van 35 euro per honderd kilo melk, inclusief premies en toeslagen. 'Het is de prijs die KWIN hanteert en die adviseurs gebruiken bij het opstellen van begrotingen. Wij werken er ook mee, er ligt een diepgaande analyse achter', zegt Pierre Berntsen, directeur agrarische bedrijven bij ABN Amro.

De langetermijnprognose van de melk-

prijs is de afgelopen jaren telkens omhoog bijgesteld. Belangrijkste verklaring: een mondiaal aantrekkende vraag naar zuivel. 'Tot 2007 had iedereen de verwachting dat zuivelprijzen, als gevolg van afbouw van Europese marktondersteuning, naar een structureel lager niveau zouden bewegen. In dat jaar is dat beeld volledig gedraaid', memoreert Berntsen. De situatie van structurele overschotten kantelde naar een tekortsituatie met heftige reacties op de zuivelmarkt als gevolg. Na veertig jaar van stabiele prijzen nam de volatiliteit toe (figuur 1).

Leergeld betalen

De Nederlands/Vlaamse melkveehouderij profiteerde van de hogere prijsniveaus op de wereldmarkt. 'Nederland exporteert zestig procent van de zuivelproductie, een derde deel daarvan verdwijnt op de wereldmarkt', weet Klaas Johan Osinga, lid van het team internationale zaken bij LTO.

Maar het leren omgaan met prijschom-

elingen was een nieuwe realiteit voor de melkveehouder. Osinga weet dat veel partijen leergeld hebben betaald in de afgelopen jaren, hij hoopt dat daarvan is geleerd. 'Het moet veehouders in het DNA zitten om een periode van één tot twee jaar lage prijzen uit te zitten. De bedrijfstoelage die melkveehouders binnenkort ontvangen, dient als een vangnet, gebruik het daar ook voor.'

Een regelmaat kan Osinga in de melkprijscyclus nog niet ontdekken. 'Het is maar de vraag in hoeverre een melkprijscyclus vaste patronen laat zien. De afgelopen twee jaar was er geen korte prijspiek, maar een langere periode met hoge prijsniveaus. Nederland blijft als exporterend land echter kwetsbaar voor politieke besluiten, zoals de boycot door Rusland.'

De wereldvoedselorganisatie FAO verwacht nog steeds een jaarlijkse toename van twee procent in de wereldwijde zuivelconsumptie. Tijdelijk is het mondiale aanbod echter groter dan de vraag en kunnen kopers van zuivel achterover-

Rusland en China stemmingmakers van de mondiale zuivelmarkt

Op de mondiale zuivelmarkt leek er tot en met juli van dit jaar geen vuiltje aan de lucht. Ondanks dat de zuivelnoteringen onder druk kwamen te staan en de melkproductie naar recordhoogte steeg, bleef de stemming positief. Pas toen Rusland de grens sloot, sloeg de markt om. Het wegvallen van deze belangrijke exportmarkt en het drastisch verminderen van de importen van met name magere melkpoeder door China, zetten de zuivelmarkt enorm onder druk.

De balans in vraag en aanbod op de mon-

diale markt is door het gemis van de koopkracht uit Rusland en China danig verstoord. Zo zijn bijvoorbeeld de prijzen van kaas en mageremelkpoeder daarna flink gekelderde. In de zuivelmarktanalyse 'Witte motor dreigt te verzuipen', schetst DCA diverse marktsenario's voor de komende maanden waarmee melkveehouders rekening moeten houden. Daaronder ook een doemscenario van een vrije prijsval als in 2008.

Duidelijk is dat zonder de stemmingmakers Rusland en China de zuivelmarkt

de broodnodige impulsen aan de vraagkant mist, waardoor het een uitdaging is voor de melkverwerkers om alle extra melk te kunnen afzetten. Hoe lang de Nederlandse zuivelfabrieken de melkprijs nog ruim boven de 30 euro per honderd kilo melk kunnen houden, is daarbij een relevante vraag. De zuivelmarkt is nerveus en er is weinig nodig voor drastische veranderingen in de prijs.

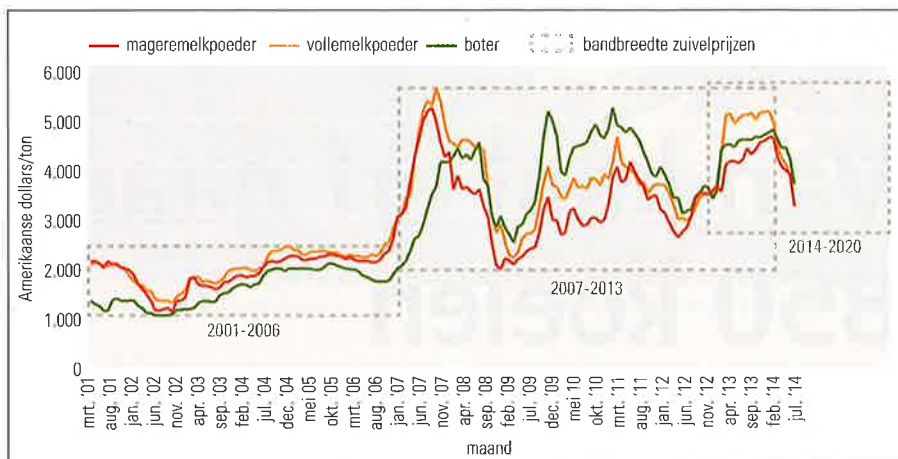
MELKVEEHOUDER
GERBEN IEMHOFF, RADEWIJK**Melkprijs onvoorspelbaar**

'De afgelopen zomer is weer eens onderstreept dat de melkprijs bijna niet te voorspellen valt. Je ziet, er hoeft maar een grens dicht te gaan en de marktsituatie verandert. Ik begrijp tegelijk dat je voor een investeringsplan moet uitgaan van een melkprijs voor meerdere jaren.'

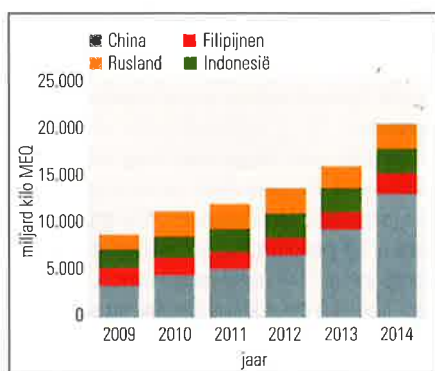
'Ik deel de mening dat een bedrijf niet direct in de problemen moet raken bij schommelingen van de melkprijs. Op ons eigen melkveebedrijf houd ik daar rekening mee door voorzichtig te groeien. Groeien moet wel samen gaan met rendement. Vandaar dat hier ook nog geen nieuwe stal staat, het is voor ons de uitdaging om te groeien zonder vreemd vermogen.'

cent.' Het klimaat en de lage productiviteit leiden ertoe dat de kostprijs van een kilo melk er hoger ligt dan in Nederland. Voor China gaat eenzelfde vlieger op. Figuur 2 illustreert de verwachte ontwikkeling van de importbehoefte aan zuivel van Rusland, China, Indonesië en de Filipijnen.

Berntsen is over de zuivelmarkt positief gestemd, maar meldt in dezelfde adem dat ook de kosten meestijgen. Zeker voor bedrijven die ruwvoer moeten aankopen en mest moeten afvoeren en/of verwerken, betekent een hogere omzet automatisch nog geen hoger rendement. 'Een succesvolle melkveehouder is daarom niet alleen vakman, maar begrijpt dat ondernemerschap meer vraagt. Een ondernemer kan omgaan met een vijf à tien cent lagere melkprijs. Wie zijn voerefficiëntie weet te verhogen, is in staat om ook bij lagere melkprijzen een goede marge te behalen. Wij zien grote verschillen in de kostprijs op melkveebedrijven. Niet elke veehouder denkt na over het rendement dat hij verdient na een investering van een miljoen euro.'

Figuur 1 – Prijsniveaus van basiszuivelproducten in Amerikaanse dollars per ton (bron: AMI/ABN Amro)

Figuur 2 – Totale importbehoefte aan zuivel van China, Rusland, Indonesië en Filipijnen (in miljard kilo melkequivalenten, MEQ) (bron: Productschap Zuivel/ABN Amro)

leunen. De huidige kaasnoteringen corresponderen volgens Osinga met een melkprijs van rond de 31 euro per 100 kilo. Afhankelijk van hun afzetmarkten, niches en contracttermijnen, kunnen zuivelondernemingen daarboven blijven. De melkprijs volgt marktontwikkelingen vertraagd.

Osinga noemt ook de Verenigde Staten, waar de zuivelprijzen door een sterke interne vraag op een hoger niveau liggen

dan in Europa. Amerikaanse zuivel heeft zich daarmee uit de (wereld)markt geprijsd, te meer omdat de dollar de afgelopen maanden zwakker is komen te staan ten opzichte van de euro.

Osinga verwacht wel dat de Europese en de Amerikaanse markt weer naar elkaar toe bewegen. En voor volgend jaar verwacht hij een stabilisatie van de prijzen: 'Het volume aan opkoop van zuivel door de Europese Unie neemt wekelijks af. Dat duidt op stabilisatie'.

Hoge kostprijs in Rusland

Het zuivelrapport van ABN Amro heeft de verwachtingen van de FAO ook meegenomen. China, Indonesië en Rusland blijven volgens Berntsen ook voor de langere termijn niet zelfvoorzienend. 'Ik was in september in Rusland en heb een melkveehouderij gezien die er niet in slaagt om de slag te maken naar een hoogwaardig management. Met name het management, de kwaliteit en motivatie van personeel en het korte groeiseizoen zijn beperkende factoren voor de melkproductie. De zelfvoorzieningsgraad ligt er op dit moment op 77 pro-

